

KLAIPĖDOS LOPŠELIO-DARŽELIO „DU GAIDELIAI“

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

Klaipėda, 2010

PRITARTA

Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos

Ugdymo ir kultūros departamento Švietimo skyriaus vedėjo

PATVIRTINTA

Klaipėdos lopšelio-darželio „Du gaideliai“
direktoriaus

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Švietimo teikėjas. Klaipėdos lopšelio-darželio „Du gaideliai“ adresas - Laukininkų g. 56, LT-29618, Klaipėda, tel. 8 (46) 32-35-15, faks. 8 (46) 32-03-32, el. paštas – dviejugaideliu@gmail.com, įstaigos kodas-190419643. Klaipėdos lopšelis-darželis „Du gaideliai“ – bendrosios paskirties ikimokyklinio ugdymo įstaiga, teikianti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas. Įstaigos tipas – lopšelis-darželis, dėstymo kalba - rusų k. Įstaigoje grupės dirba 10,5 val.

Lopšelio – darželio „Du gaideliai“ programa sudaryta, siekiant realizuoti Lietuvos švietimo reformos ir ikimokyklinio ugdymo pertvarkos idėjas, remiantis dokumentais: ankstyvojo ugdymo vadovas, ikimokyklinio ugdymo programa „ Vėrinėlis“, ikimokyklinio ugdymo gairės, ikimokyklinio amžiaus vaikų saugios gyvenamosios įgūdžių ugdymo programa, rusų kalbos programomis „Raduga“ .

Programos ugdymo turinys sąlygoja vaikų tautinės identifikacijos (rusų) pradmenų radimąsi ir plėtojimą.

Įstaigoje veikia šios grupės: lopšelinio amžiaus vaikams, darželinio amžiaus vaikams ir priešmokyklinio amžiaus vaikams. Jais rūpinasi profesionalūs pedagogai: meninio ugdymo specialistai, kūno kultūros ir sveikatingumo pedagogas, vaikų kalbos ir komunikacijos sutrikimus šalina – logopedas, priešmokyklinio ugdymo pedagogai.

Vaikai ir jų poreikiai. Kiekvienas vaikas savitai kaupia patirtį ir turi savitą pasaulio pažinimo strategiją. Todėl ypač svarbus yra vaiko individualumas, jo ypatingieji poreikiai. Pagal vaiko poreikius, interesus ir galimybes yra atitinkantis ugdymo turinys, metodai, priemonės bei aplinka.

Atsižvelgiama:

- ❖ į individualius (ypatingus) vaiko ugdymosi poreikius (dvikalbių, kitakalbių); emocijų, elgesio ir socialinės raidos turinčių vaikų ypatingumus, smurtą, skurdą, socialinę atskirtį ar kitus ypatinguosius vaiko poreikius);
- ❖ sąveikaujama su vaiku – abipusiu lygiaverčiu bendradarbiavimu;
- ❖ siūloma veikla vaikui organizuojama taip, kad atitiktų jo poreikius ir stimuliuotų asmenybės raidą.

Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas. Siekiant ugdymo proceso efektyvumo pedagogai nuolat sistemingai kelia savo profesinį meistriškumą kvalifikaciniuose renginiuose, dalijasi darbo patirtimi. Visi įstaigos pedagogai ir specialistai turi aukštąjį pedagoginį išsilavinimą bei kvalifikacines kategorijas.

Įstaigos savitumas. Įstaiga įsikūrusi vietovėje, kurioje gyvena didelė dalis tautinės mažumos ar šeimos, kuriose su vaikais bendraujama ne lietuvių kalba. Šiame mikrorajone nėra kitos ikimokyklinės įstaigos nevalstybine kalba kalbantiems vaikams. Palanki aplinka – miesto pakraštys. Supa švari gamta, daug erdvės, netoli marios. Vaikai gali stebėti gyva gamtą (netoli miškelis, pievos). Lopšelyje-darželyje yra muzikos ir sporto salė, dailės studija, gamtos, relaksacijos kambariai, logopedinis kabinetas.

Tėvų ir vietos bendruomenės poreikiai. Atliktos bendruomenės ir tėvų apklausos, pritariama idėjai: integruotam ir visuminiam ugdymui bei šeimos ir ugdymo specialistų bendradarbiavimui. Ypatingą dėmesį skiriant:

- ❖ vaiko tautiniam tapatumui išsaugoti, jo gimtajai kalbai ir kultūrai puoselėti;
- ❖ sudaryti sąlygas minimaliai suprasti valstybinę kalbą (lietuvių kalbą);
- ❖ vaiko socialinių ir kultūrinių kompetencijų plėtojimui;
- ❖ meninei vaiko raiškai (dailėje, muzikoje);
- ❖ saugios ir sveikos gyvenamosios įpročių stiprinimui.

I I. UGDYMO PROGRAMOS PRINCIPAI

Įstaigos ugdymo programa realizuojama per šiuos **pagrindinius principus**:

Humaniškumo principas - vaikas gerbiamas kaip asmenybė, pripažįstama teisė būti skirtingam, pripažįstant vaiko galias ir galimybes, esamą savarankiškumą. Ugdymo procese reikalinga **demokratiška pedagogo ir vaiko sąveika** – abipusis aktyvumas, bendradarbiavimas.

Demokratiškumo principas - įgalina suburti darželio bendruomenę: vaikus, jų tėvus, kitus šeimos narius, pedagogus.

Aktyvaus ugdymo principas - siekiama, kad vaikas būtų ugdymo proceso subjektas. Vaikas taip įgyja patirties, ugdomosi ir ugdymo proceso metu perpranta įgytą patirtį. Sukaupęs patirtį jis ir pats aktyviai veikia: tyrinėja, bando, eksperimentuoja.

Lankstumo principas - padeda ne tik tinkamai planuoti ugdymo procesą, bet ir parinkti tinkančią ugdymosi vietą, aplinką, priemones, būdus, metodus. Lanksčiai keisti ar koreguoti planavimą ir ugdymo proceso organizavimą.

Socialinio ir emocinio kryptingumo principas - padeda įgyti vaikui socialinės patirties ir įgūdžiams (kurių pamatai jau padėti šeimoje, giminėje, bendruomenėje). Emocijų raiška mene (dailėje, muzikoje, vaidyboje). Tam tikslui sukurtas ir plėtojamas saviraiškai deramos aplinkos sąlygos. Siejamos socialinės aplinkos sąlygos su kultūriniais-tautiniais vertybiniais teiginiais per darželio grupės ir visos bendruomenės veiklos, nacionalines šventes, pramogas, bendrus sveikos gyvensenos renginius: estafetes, sveikatingumo šventes, žygius bei kultūrinės-pažintines veiklas (bendradarbiavimo formas su kitomis rusų tautybių bendruomenėmis).

Individualumo principas – padėti vaikui jaustis visaverte asmenybe, atsižvelgti į kiekvieno vaiko individualius poreikius, interesus, galimybes, juos išryškinti bei atskleisti.

III. UGDYMO PROGRAMOS TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Tikslas – atsižvelgiant į pažangiausias mokslo ir visuomenės raidos tendencijas, kurti sąlygas padedančias vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, taip pat ir etninės, socialinius, pažintinius poreikius.

Uždaviniai:

- ❖ Garantuoti ne tik fizinę vaiko sveikatą, bet ir socialinį bei psichinį saugumą;
- ❖ Nuteikti vaikus veiklai, ją motyvuojant, ieškant naujų įspūdžių ir patirties t.y. žadinant išraiškai ir saviraiškai.
- ❖ Kaupti savitą patirtį apie pasaulį ir bendravimą per tyrinėjimus, atradimus, žaidimus, meninius bandymus.
- ❖ Skatinti domėjimąsi žodžio menu (kalba), muzikos kūriniių, dailės darbais, reiškiant kūrybinę vaikų raišką: vaizdu, muzikiniu garsu, kūno plastikos žodžiu;
- ❖ Pažinimo ugdymas ir patirties kaupimas – stebint, tyrinėjant, išgyvenant, vertinant. Laikomasi nuostatos remtis turima vaiko patirtimi ir ją kryptingai plėsti bei gilinti;

I V. UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

„Dviejų gaidelių“ programa suteikia pedagogams galimybes dirbti kūrybingiau ir lanksčiau. Lanksčiau planuoti visą ugdymo procesą, pasirenkant mėnesio temą ir potemes, numatant tikslą ir uždavinius kiekvienoje veikloje plėtojant pasirinktą temą ar potemę įvairių veiklų metu, įvairiose aplinkos sąlygose. Įstaigos programos struktūra sudaryta orientuojantis į vaiko amžiaus tarpsnio galimybes, vaiko individualius psichofizinius gebėjimus. Mėnesio tema ir potemės vienija įgytuosius vaiko potyrius, visa tai įvertinama mėnesio veikloje. Į veiklas įtraukiami visi pedagogai ir šeimos nariai (tėvai, broliai, seserys, seneliai).

Įstaigos programos tiksluose derinama:

- ❖ Vaiko socialinės, emocinės ir pažinimo raidos aspektai;
- ❖ Ugdymo veiklos rūšys: psichomotorinė veikla, žodinė raiška ir komunikacija, gamta, mokslinė, meninė ir estetinė veikla.
- ❖ Glaudus šeimos ir įstaigos bendradarbiavimas įtraukiant tėvus, šeimos narius į bendrus renginius, išvykas.

Programa apima visų amžiaus tarpsnių programos turinio vykdymo ir įgyvendinimo priemones, būdus. Ugdymo turinis išdėstomas siekiant atspindėti vaiko kompetencijų ugdymą. Vaiko kompetencijos-tai uždaviniai, kuriuos ugdytojai turėtų pasiekti tam tikru laikotarpiu. Kadangi vaiko augimas yra visuminis, jo gebėjimai ir pasiekimai reiškiasi taip pat kompleksiskai, labai individualiai, sąlyginai išskiriamos penkių kompetencijų grupės, labiausiai atspindinčios vaiko gebėjimus. Jos išdėstomos dviem lygiais, kurie atspindi keturių amžiaus grupių (pirmame lygyje-1,5-3 metų, antrame lygyje-3-4 metų, 4-5 metų, 5-6 metų) vaikų gebėjimus.

SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA

Sveikatą tausojantys veiksniai:

- ❖ Rytinė mankšta
- ❖ Kūno kultūros užsiėmimai du kartus per savaitę
- ❖ Sveikos gyvensenos meniu, savaitės
- ❖ Sveikatos valandėlės, pokalbiai
- ❖ Darželyje pradedama formuoti saugios ir sveikos gyvensenos nuostatos ir įgūdžiai.
- ❖ Pasivaikščiojimai lauke;
- ❖ Vaikščiojimas basomis šiltu vasaros ir rudens oru;
- ❖ Sveikatos diena (kartą per mėnesį);

- ❖ Sveikatos valandėlės, pokalbiai grupėse apie sveiką gyvenimo būdą, vaikų gyvenimiškoji patirtis;
- ❖ Mokymas vaikus objektyviai įvertinti savo fizines galias;

1,5–3 metų	3–6 metų
<ul style="list-style-type: none"> • Geba suaugusiajam padedant, nusiprausti veidą ir nusiplauti rankas. • Geba nusišluostyti veidą ir rankas rankšluosčiu. • Geba savarankiškai valgyti šaukštu. • Geba pats gerti iš puodelio. • Valgydamas laikosi švaros. • Pavalgęs padėkoja, pristumia kėdutę prie stalo. • Padedant suaugusiajam, naudojasi tualetu. • Padedant suaugusiajam, į vietą sudeda žaislus. • Padedant suaugusiajam ar draugų, nusirengia ir apsirengia. • Tvarkingai į vietą pasideda rūbelius. • Žino savo rankšluostuką, šukas, nosinuką. • Geba eiti ir bėgti į priekį. • Geba pastovėti ir pavaikščioti pasistiebęs. • Geba vietoje šokinėti abiem kojom. • Geba mesti, pagauti, ridenti, spirti kamuolį. • Geba lipti aukštyn ir žemyn laiptais. • Geba nušokti žemyn nuo vieno laiptelio. • Geba peršokti nedidelę kliūtį. • Geba verti karolius, išsukti susuktus 	<ul style="list-style-type: none"> • Geba orientuotis erdvėje: atlikti judesius kaire, dešine ranka; atlikti judesius kaire, dešine koja; derinti kojų ir rankų judesius; rankų, kojų judesiai iš įvairių padėčių su įvairiais įrankiais ir kt. • Geba išlaikyti pusiausvyrą: eiti tarp dviejų linijų, vingiais, tarp išdėstytų daiktų, gyvatėle, ratu ir kt.; eiti pritūpęs, „žasele“, statatydamas pėdą prie pėdos, per virvę, suoliuku ir kt.; bėgti pirštų galais, kulnais, pristatomu žingsniu, aukštai keldamas kelius ir kt.; eiti buomu, pakelta lenta, nešdamas svorį, kokį nors įrankį (smėlio maišelį, kamuoliuką ir kt); eidamas suoločiu prasilenkti su draugu ir kt.; pasistiebtį ir nusileisti; nuo kulnų ant pirštų pasiūbuoti; kojų mostai pirmyn – atgal (stengiantis išlaikyti pusiausvyrą); pritūpti, laikydamasis atramos, be jos. • Geba koordinuoti kūno judesius: šliaužti; bėgti keisdamas kryptį; stovėdamas, sėdėdamas ant grindų, suoločio pasisukti į kairę, dešinę, keisdamas rankų padėtį; mesti kamuoliuką į taikinį; numušti „kėglį“, kitą kliūtį; pašokti ir pasiekti kabantį daiktą. • Geba savarankiškai ar padedant suaugusiajam saugiai elgtis buityje, žaisdamas ar judėdamas namie, vaikų grupėje, lauke, kelyje ar nežinomoje vietoje. • Geba savarankiškai laikytis asmens higienos, aktyvios veiklos, poilsio ir maitinimosi ritmo; • Geba pasakyti kitiems, kai pavargsta ar blogai jaučiasi. • Geba nuotaiką, sumanymus, muziką vaizdą, žodį išreikšti kūnu: mimika, kūno poza, raiškiu gestu,

<p>žaislus, išardyti ir vėl sudėti surenkamą žaislą.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geba dėlioti dėlionės, kaišioti kištukus į lizdelius. 	<p>atskiru judesiu ar veiksmų eile, ritmišku ar laisvu judėjimu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eina suoleliu pirmyn, atgal, šonu, apsisuka, išlaiko pusiausvyrą. • Šokinėja. • Supasi sūpuoklėse – pats pradeda, pats baigia. • Užlipa kopėtėlėmis 3 m aukštyne, kad nučiuožtų čiuožykla (kalneliu). • Varo kamuolį kojomis (prieš tai paaiškinus). • Spalvina nepereidamas linijų. • Geba iškirpti paveiksluką iš laikraščio. • Moka naudotis drožtuku. • Geba nukopijuoti sudėtingus piešinius. • Geba perplėsti popierių į dalis. • Geba mesti ir pagauti kamuolį viena ranka. • Geba varyti kamuolį pirmyn. • Geba stumti kamuolį lazda. • Geba šokinėti ir apsisukti ant vienos kojos. • Geba parašyti savo vardą liniuotame popieriuje. • Geba nušokti nuo 30 cm aukščio daiktų ir nusileisti ant priekinės pėdos dalies. • Geba pasikabinti rankomis ant horizontalaus strypo ir taip pakabėti, išlaikydamas savo svorį apie 10 sek. • Moka važinėti paspirtuku, riedučiais. • Geba suvokti ir atpažinti rizikingas situacijas, pavojingas vietas, nesaugų savo elgesį ir blogus kitų ketinimus. • Suvokia galimus rizikingo elgesio padarinius. • Sustoja prie gatvės, pasižiūri į abi puses, pereina gatvę be žodinio nurodymo. • Moka pats apsitarnauti prie stalo ir paduoti prašomus patiekalus. • Geba savarankiškai nusiprausti, išsivalyti dantis, nueiti į tualetą, susišukuoti.
--	--

SOCIALINĖ KOMPETENCIJA

Vaiko socialinė kompetencija priklauso nuo amžiaus ir jo gyvenimiškos patirties. Vaikas mąsto ir suvokia pasaulį kitaip nei suaugusysis. Jam reikia daug kartų tikrinti, bandyti savo samprotavimų teisingumą, jis turi savitą pažinimo stilių, tempą. Vaiko bandymai, mėginimai, žaidimai, padeda patirti pasisekimo jausmą, ugdo jo savigarbą, savęs pažinimą. Vaikas pajunta, jog gali savarankiškai pažinti, bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais ir suaugusiais, dalytis, spręsti problemas. Vaikas gyvendamas bendruomenėje įgyja vis daugiau žinių ir patyrimo apie šeimos ir gyvenimo vaikų grupėje skirtumus, draugus, draugystę ir kt.

1,5–3 metų	3–6 metų
<ul style="list-style-type: none"> • Nori būti pastebėtas ir įvertintas. • Pats domisi kitais. • Geba įsijungti į žaidimus, patenkintas žaidžia kartu su kitais. • Mėgsta vaidmeninius žaidimus su kitais vaikais. • Tapatina save su tokio pat amžiaus ir lyties vaikais. • Geba dalyvauti bendroje grupės veikloje. • Kartu su kitais šoka, dainuoja. • Žiūri stalo, lėlių, teatro vaidinimus, įsijungia į veiksmą. 	<ul style="list-style-type: none"> • Žino savo vardą, pavardę, namų adresą. • Geba būti pakantus kitiems (seniems, invalidams, sergantiems, už save jaunesniems, su fiziniais trūkumais) žmonėms. • Žino, kaip elgtis su svetimais, mažai pažįstamais žmonėmis. • Suvokia savo gyvybės ir sveikatos vertę. • Žino pagalbos telefonus. • Geba matyti, išgirsti, pajusti kitą. • Geba elgtis įvairiose situacijose ir priimti tinkamus sprendimus. • Geba reikšti jausmus, pasitikėjimą savimi, bendraudamas su kitais, pajusti kito emocinę būseną, išsiugdo nuostatą padėti. • Geba reikšti ne tik gerą savijautą, bet ir pyktį, nuoskaudą, liūdesį. • Atpažįsta ir suvokia žmonių panašumus bei skirtumus. • Moka susidraugauti su kitu, palaikyti draugystę. • Geba rasti išeiti iš sudėtingos padėties. • Geba tvirtai laikytis nuomonės, susitarimo, taisyklių. • Geba prisiimti atsakomybę už savo kasdieninį elgesį. • Žino, kad visi vaikai svarbūs ir turi lygias teises. • Dažnai pasakoja apie namus, šeimą, gimines. • Suaugusiajam skaitant knygą ar ką pasakojant

	<p>įsiterpia ir sako, kad ir jam ar jo pažįstamiems taip yra buvę.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mėgdžioja kitų vaikų veiksmus. • Geba žaisti tai, ką kiti vaikai žaidžia. • Moka paprašyti kitų vaikų žaislo, paslaugos. • Geba būti paslaugus, padėti kitiems. • Žaidžia su vienu ar dviem vaikais. • Dalyvauja grupiniuose žaidimuose. • Netrukdo kitiems žaisti. • Bendrauja su daugeliu vaikų. • Pastebi suaugusio žmogaus emocijas, nuotaiką. • Gerbia ir užjaučia neįgalius, senyvo amžiaus žmones ir pan. • Atidus ir dėmesingas gyvūnams, augalams. • Moka paaiškinti, motyvuoti vienokį ar kitokį savo elgesį. • Suaugusiajam kontroliuojant, prižiūri savo darbo vietą. • Savo noru gali atiduoti žaislą ar daiktą draugui, bet stengiasi, kad apie tai sužinotų suaugusysis. • Gali atsisakyti malonios veiklos ar daikto dėl atlyginimo (ateityje laukiančio dar didesnio malonumo). • Suaugusiajam paraginus, gali susivaldyti verkęs, bijojęs (pvz.: skiepu). • Suvokia save kaip savitą ir ypatingą. • Augimą suvokia kaip natūralų žmogaus keitimąsi. • Atpažįsta ir įvardija savo jausmus. • Rūpinasi savo kūnu ir gera savijauta. • Geba suvokti savo poreikius, kurie jų svarbūs gyvybei ir sveikam augimui, o kurie yra tik malonūs įgeidžiai. • Suvokia savo teises ir geba atpažinti situacijas, kai jos pažeidžiamos. • Geba prisiimti atsakomybę už savo paties kasdienį elgesį.
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Gali papasakoti apie savo jausmus (myliu, laimingas, kvailas). • Žadžia su 4–5 vaikais be nuolatinės priežiūros ar vadovavimo. • Pamėgdžioja suaugusįjį (jo darbą, veiksmą). • Laikosi žaidimo taisyklių. • Geba pasirinkti draugus. • Numato sau tikslą ir siekia jo. • Geba atpasakoti dalį pasakojimo, pasakos, suvaidinti su lėlėmis. • Geba pasirinkti drabužius pagal oro temperatūrą ir sezoną. • Padeda žaislus į vietą. • Geba atlikti įpareigojimus ir konkrečias užduotis. • Moka susivarstyti batų raištelius.
--	--

PAŽINIMO KOMPETENCIJA

Mokslas kaip tautos kultūros sritis ikimokyklinio amžiaus vaikams dar nesuvokiamas, tačiau vaikai geba sėkmingai įvaldyti kai kurias pasaulio pažinimo priemones, įgyti pirmas žinias, pažinti elementarius dėsningumus ir priežastinius ryšius. Pasaulį jie suvokia kaip nedalomą visumą, pratinasi jame adekvačiai elgtis bei vertinti visa, kas juos supa, todėl pedagogas turi sukurti socialinės aplinkos ir gamtos pažinimui specialiai pritaikytą aplinką; surasti tokius ugdymo būdus, kurie skatintų vaikus atkreipti dėmesį į natūralias ir žmogaus sukurtas medžiagas, augalus, gyvūnus, gamtos ir socialinius kultūrinius reiškinius, jų atvaizdus visur: kelyje į grupę, buityje, tradicinėse šventėse, žaidimuose, knygoje, pasakojimuose; ne tik atsakyti į vaikus dominančius klausimus, bet ir skatinti patiems ieškoti informacijos įvairiuose šaltiniuose ir tokių būdų ugdyti vaikų pažinimo kompetenciją.

1,5–3 metų	3–6 metų
<ul style="list-style-type: none"> • Viena ranka ima ir deda daiktus. • Dėlioja žaislus vieną ant kito, į krūveles, šalia vienas kito. • Grupuoja daiktus pagal dydį, formą, spalvą, paskirtį, požymius. • Skiria priešingus veiksmus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pavadina didelius ir mažus daiktus. • Paklausus parodo 10 kūno dalių. • Parodo, kur berniukas, kur mergaitė. • Pasako, sunkus ar lengvas daiktas. • Sudeda visumą iš 2 atskirų dalių. • Pasakoja apie 2 įvykius ar apie žmones pagal žinomą

<p>Pažįsta vandens, smėlio savybes.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Įvardina daržoves, vaisius, gėles, medžius, gyvūnėlius – tikrus, žaislinius ir nupieštus. • Parodo ir pavadina žmonių, gyvūnų kūno dalis ir judesius. • Varto knygutes, orientuojasi popieriaus lape, žaidžia piešiniu ar paveikslėliu. • Žaidžia vaizduotės žaidimus. • Palietęs atpažįsta daiktą. 	<p>tekstą.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pakartoja žaidimus su pirštais, žodžiais ir veiksmais. • Lygina 1 daiktą su kitu (su 3 ar daugiau daiktų) • Nurodo, ilgas ar trumpas daiktas. • Pasako, kurie daiktai tinka į porą. • Pamėgdžiodamas skaičiuoja iki 3. • Pamėgdžiodamas stato tiltą iš 3 kaladėlių ar blokelių. • Seka eilės tvarka ir sudeda kaladėles, rutuliukus pagal pavyzdį. • Kopijuoja seriją laužytų ir sujungtų linijų. • Pridedama trūkstantą koją ar ranką prie neužbaigto žmogaus piešinyje. • Sudeda paveikslėlį iš 6 dalių. • Pasako, kurie daiktai tokie patys, kurie skiriasi. • Paklausus pavadina 3 spalvas. • Pavadina 3 formas. • Paima nurodytą daiktų skaičių (nuo 1 iki 5). • Pavadina 5 medžiagas. • Nukopijuoja. • Prisimena 4 daiktus, matytus paveikslėlyje. • Pasako paros meto pavadinimą (rytas, vakaras) ir su tuo susijusią veiklą. • Pakartoja nesudėtingą eilėraštką. <p>Pasako, ko trūksta, kai 1 daiktą atimame iš 3 daiktų grupės.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pavadina 8 spalvas. • Pavadina pinigus. • Lygina simbolius (raides, skaičius). • Pasako pavadinto daikto spalvą. • Piešia žmogų (galva, liemuo, 4 galūnės). • Pavadina daiktus „ilgas“, „trumpas“. • Padeda daiktus priešais save, šone už savęs. • Pasako ar parodo nupiešto daikto trūkstantą dalį. • Grupuoja, klasifikuoja, lygina daiktus pagal vieną savybę.
---	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Skaičiuoja iki 10 ir daugiau. • Žino medžių, gėlių ir kt. augalų, gyvūnų pavadinimus. • Domisi raidėmis ir žodžiais. • Kopijuoja savo vardą. • Nurodo, kuris pirmas, kuris vidurinis ar paskutinis. • Geba suskaičiuoti iki 20 ir pasakyti, kiek yra. • Žino 10 skaitmenų (atpažįsta parašytus). • Nurodo savo kairę ar dešinę puses. • Moka parašyti savo vardą (spausdintomis raidėmis). • Žino ir pavadina 5 abėcėlės raides. • Sutvarko ir sukomplektuoja daiktus iš eilės pagal platumą ir ilgį. • Sudėlioja skaičius nuo 1 iki 10 iš eilės (75%). • Išvardija, kuris daiktas pirmas, antras ir trečias. • Pavadina savaitės dienas iš eilės. • Sudeda ir atima 5 ribose. • Pasako savo gimimo mėnesį ir dieną. • Geba numatyti, kas atsitiks toliau, po to. • Nurodo, kur pusė, o kur visas daiktas. • Išvardija metų laikus, nusako jų požymius. • Skiria spalvas, suranda jas aplinkoje bei pavadina. • Domisi grožine ir pažintine literatūra, TV laidomis.
--	--

MENINĖ KOMPETENCIJA

Vaikų meninė veikla padeda žengti jiems pirmuosius žingsnius į meno pasaulį, įprasminti save, daro įtaką vaiko supratimu apie tautos kultūrinį gyvenimą. Meninės veiklos tikslai neatskiriama nuo dorinio, pažintinio, tautinio, pilietinio, ekologinio ir kt. tikslų. Meninius išpūdžius vaikai kaupia ne tik darželyje, bet ir namie, kitose vietose. Vaikų darželio pedagogas turtina ir įprasmina vaikų patirtį, t.y. ugdo vaikų meninę kompetenciją:

1,5–3 metų	3–6 metų
<ul style="list-style-type: none"> • Geba ritmiškai barškinti barškučius, mušti būgnelį. • Geba judesiais parodyti aukštus ir žemus garsus. • Moka sustoti rateliu. • Moka eiti susikibę rankomis. • Ploja, trepsi, stuksena kaladėlėmis pagal muziką; • Geba dainuoti kartu su pedagogu. Geba atkartoti rodomus judesius. • Geba ploti, trepsėti, linguoti, šokinėti, pritūpti, sukioti rankų plaštakas. • Geba suktis po vieną ir po du. • Geba imituoti žaidimo personažus. • Geba keisti judesius pagal muzikos charakterį. • Geba keisti judesius pagal muzikos stiprumą. • „Keverzoja“ vertikalius, horizontalius brūkšnius lape; • Piešia ore apskritimą, įvairias linijas; • Orientuojasi popieriaus lape; • Piešia, tapo didelius ir mažus apskritimus, įvairius jų derinius; • Žaidžia nupieštu piešiniu; • Skiria, vardija parodytas spalvas; • Volioja, minko, spaudžia molį, plastiliną, sūrią tešlą; • Moka minkyti nedidelį molio kiekį. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rankų judesys nevaldomas. Iš pradžių tiesiog piešia flomasteriais, pieštukais, kreidelėmis. Mokosi įvaldyti ir laikyti rankose pieštuką, teptuką, žirkles. • Pradeda piešti spirales, apskritimus, galvakojus. • Tapydami tyrinėja akvarelinius dažus, guašu, jų paliekamus pėdsakus. • Guašu pirštais ir teptuku tapo linijas ir dėmes. Štampuoja pirštukais ir teptuku. • Spalvas vartoja be jokio siekio, nesąmoningai mėgaujasi jomis. • Mokosi pažinti ir pavadina pagrindines spalvas. • Lipdo iš plastilino kamuoliukus, gyvatėles ir pan. • Žirklėmis bando kirpti juosteles. • Mokosi klijuoti popierių. • Sugeba pasiruošti savo darbo vietą, atsineša priemones dailei: teptukus, indelį vandeniui, flomasterius. • Bando įvardyti, ką nupiešė, nulipdė, nutapė. • Kurdamas dailės darbelį, sutaria su šalia sėdinčiais draugais, netrukdo jiems dirbti. • Su draugais pasidalija darbo priemonėmis: flomasteriais, vandeniui, dažais. • Gėrisi savo darbėliu, įspūdžius ir jausmus apie savo kūrinį išreiškia nesudėtingais žodžiais. • Klausio kontrastingų nuotaikų, skirtingų instrumentų, balso įrašų ir gyvos muzikos. • Skiria aukštus, žemus garsus, lėtą, greitą tempą. • Klausio ir bando atskirti gamtos garsus. • Reiškia emocijas mimiką judesiu, balsu. • Atkartoja judesiais (lingavimu, plojimu, trepsėjimu) elementarius ritminius darinius. • Išbando įvairius gamtos ritminius instrumentus. • Ritmizuoja tekstą balsu (skaičiuotes, skanduotes). • Mėgdžioja gamtos garsus, buitinius garsus balsu.

	<ul style="list-style-type: none"> • Dainuoja lopšines, siauro diapazono (dažniausia re¹ - la¹) nesudėtingas daineles. • Įgyja ėjimo rateliu, sukimosi į abi puses po vieną ir poromis pradmenis. • Ugdo orientaciją erdvėje, judesių koordinaciją. • Taiko judesius ramaus, judraus pobūdžio muzikai. • Piešdamas atranda ryšį tarp regos ir motorinės veiklos. Riešo judesius valdo ir daug kartų juos kartoja. • Piešia simbolinius žmones - galvakojus: apskritiminė galva, linijinės kojos ir rankos. Juos praturtina įvairiomis savo paties atrastomis detalėmis, jiems suteikia vardus. • Jei nori, apvedžioja lapų, plaštakos ar kitų daiktų kontūrus, vėliau juos išdekoruoja. • Brėžia linijas, apskritimus, kryputes ir kitas figūras. • Kerpa nesudėtingas lenktų linijų formas. Iš jų sudėlioja ir priklijuoja norimą daiktą. • Lipdo ir modeliuoja Iš plastilino, gamtinės medžiagos. • Piešia ir tapo naudodamas įvairias dailės priemones: pieštukus, flomasterius, guašą, vaškines kreideles. • Bando tarpusavyje maišyti guašo ar akvarelės spalvas, džiaugiasi išgavęs naujus atspalvius. • Piešdamas suvokia dydžius, skiria sąvokas didelis ir mažas, daug ir mažai, aukštas ir žemas. • Kuria šalia kitų vaikų, su kitais vaikais, bet gali kurti ir vienas. • Iškilus konfliktinei situacijai, ypač dėl dailės priemonių pasidalijimo, sugeba ją išspręsti taikiai. Kai reikia, moka paprašyti pagalbos iš mokytojo ar vaikų. • Pasidalija su draugais darbo priemonėmis: flomasteriais, dažais, plastilinu, klijais.
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Moka sutvarkyti savo darbo vietą: sudeda pieštukus, neišliedamas nuneša vandens indelį į prausyklą ir išplauna purvinus teptukus. • Mielai pasakoja apie tai, ką pats sukūręs ir kaip suvokia draugų darbus. • Didžiuojasi savo dailės darbėliu, mielai jį rodo savo tėveliams ir draugams. • Klauso įvairių nuotaikų, stilių, skirtingų instrumentų, balso įrašų ir gyvos muzikos. • Atpažįsta ir atkartoja gamtos garsus. • Reiškia emocijas <i>mimika, judesiu, balsu</i>. • Pritaria judesiais (lingavimu, plojimu, pliaukšėjimu, trepsėjimu) trumpoms melodijoms. • Įsimena ir atkartoja nesudėtingus ritminius darinius. • Improvizuoja, kuria ritminius darinius įvairiems pasakų veikėjams imituoti (ilustruojamieji žaidimai), dainuoja nesudėtingų melodijų daineles (dažniausia <i>re¹ - si¹</i> diapazone) po vieną ir ansambliuose, su pritarimu ir be jo. • Išmėgina įvairius vaikiškus ritminius ir melodinius instrumentus, pritaria melodijai, improvizuoja. • Eina ratelį, savarankiškai keičia kryptį (į kairę, į dešinę), jį mažina ir didina, eina šoniniu žingsniu. • Atranda ryšį tarp pašymo, mąstymo ir aplinkos. • Palaipsniui simbolinis galvakojis sudėtingėja: atrandamos naujos kūno dalys, (pvz. kojų pėdos), veidas praturtinamas detalėmis. • Naudoja liniją žmogaus ar gyvūno judesiu išreikšti. • Mėgdžioja rašto ornamentą. Domisi raidėmis ir žodžiais. • Pažįsta keletą didžiųjų raidžių, žino savo vardo raidę ir dažnai jas naudoja savo dailės darbėliuose. • Tarpusavyje derina įvairias dailės priemones: flomasterius ir pieštukus, vaškines kreideles bei
--	--

	<p>akvarelę ir pan.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lipdo plastilinu iš stambių ir smulkių detalių, mėgsta lipdinį praturtinti gamtinėmis medžiagomis: kruopomis, medžio šakelėmis. • Pats nupiešia ir iškerpa įvairias figūras. Jas priklįuoja, išdekoruoja. • Kerpa geometrines formas iš perpus sulenkto popieriaus. • Spalvą naudoja nesiedamas jos su tikrove. Ji priklauso nuo vaiko emocinio santykio. • Spalvomis bando išreikšti savo nuotaiką, metų laikus. • Noriai maišo spalvas tarpusavyje, bandydamas išgauti naujus atspalvius. Džiaugiasi savo atradimais. • Stebi, kas vyksta jį supančiame pasaulyje, ir bando tai atvaizduoti. Piešia savo sukurtas istorijas, įspūdžius iš kelionių, fantazijas. • Kurdamas kolektyvinius darbus bendrauja ir bendradarbiauja su daugeliu vaikų. • Moka pasiruošti savo darbo vietą ir po darbo ją sutvarkyti: įsipilti ir išpilti vandenį, išplauti teptukus, pats nusiplauna rankas. • Pasitiki savimi, išgyvena kūrybos džiaugsmą. • Grožisi savo ir kitų dailės kūryba, aiškina savo sumanymą ir jo sprendimus, domisi kito idėjomis. • Noriai pasakoja apie tai, ką sukūręs. Dalijasi savo įspūdžiais, didžiuojasi savo darbėliu. Nori, kad jo darbelis būtų iškabintas parodėlėje ir juo galėtų pasidžiaugti tėveliai. • Klausio įvairių nuotaikų, stilių, šiuolaikinės ir senovinės, liaudies ir profesionalios, lietuvių liaudies ir kitų tautų, skirtingų instrumentų, balso įrašų, gyvos muzikos. • Skiria kai kuriuos žanrus (lopšinė, maršas, šokis ir kt.), grojančius instrumentus, atlikėjų sąstatus (solo,
--	--

	<p>duetas, choras, orkestras), balsus (vaiko, moters, vyro).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skiria klausomos muzikos tempą, dinamiką, tembrą, nuotaiką. • Atpažįsta ir atkartoja gamtos garsus, paukščių ir gyvūnų balsus. • Reiškia emocijas mimika, judesiu, balsu (dramatizacija). • Pritaria judesiais (lingavimu, siūbavimu, plojimu, trepsėjimu) nesudėtingoms melodijoms, įsimena ir atkartoja ritminius darinius. • Improvizuoja, inscenizuoja lietuvių liaudies dainas, ratelius. • Dainuoja autorių daineles (<i>re1 - dol</i> diapazone), lietuvių liaudies dainas, muzikinius ratelius, žaidimus, kalendorines dainas. • Groja įvairiais vaikiškais ritminiais ir melodiniais instrumentais. • Šoka tradicinius šokius, laisvas, spontaniškas judesio improvizacijas, liaudies žaidimus, etninius ratelius, šokius. • Improvizuoja trumpas vaidybines sceneles, žaidžia lėlių teatrą, patys kuria scenelių siužetus, pasiskirsto vaidmenimis, ruošia dekoracijas, kostiumus. Vaidinimams naudoja išmoktas daineles, pagroja ar sukuria muzikinį foną pasirinktais instrumentais. • Dalyvauja meniniuose projektuose (kuriant ir pertvarkant grupės aplinką, rengiant kūrybinės raiškos savaites, kūrybos darbų parodėles, ruošiant vaidinimus, koncertus, šventes).
--	---

KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA

Bendraudamas su vaikais ir suaugusiais, ikimokyklinukas įgyja įvairią komunikacijos patirtį, pratinasi ir mokosi bendrauti, naudoti įvairias komunikacijos priemones,

išreikšti emocinį, socialinį ir pažintinį turinį. Taigi, vyksta vaikų komunikavimo kompetencijos ugdymas.

1,5–3 metų	3–6 metų
<ul style="list-style-type: none"> • Jungia žodžius į sakinius. • Išreiškia savo norus, pageidavimus. • Žino savo ir artimųjų vardus. • Parodo pirštais ir pasako savo metus. • Supranta klausimus, į juos atsako. • Vartoja vienaskaitą ir daugiskaitą, būdvardžius,rieveksmius. • Klausosi pasakėlių, pats seka, kalbėdamas fantazuoja. • Pamėgdžioja žinomų gyvūnų garsus. • Dainuoja, deklamuoja trumpus kūrinėlius. • Vertina draugus, lygina save su jais. 	<ul style="list-style-type: none"> • Skaitydamas tekstą, dėmesį sukaupia 5 min., atidžiai klausosi. • Atlieka 2 nesusietus paliepimus. • Paprašius pasako vardą ir pavardę. • Atsako į paprastus nesunkius klausimus: „kaip...?“ • Nuolat vartoja būtąjį laiką • Pasakoja apie svarbius neseniai patirtus išgyvenimus. • Pasakoja, kaip panaudoti tuos ir kitus daiktus. • Kalboje vartoja veiksmažodžio busimąjį laiką. • Nuolatos vartoja daugiskaitą. • Pasakoja apie 2 įvykius nuosekliai, taip, kaip jie vyko. • Žino keletą apibendrinančių žodžių (indai, žaislai), tinkamai juos vartoja kalbėdamas. • Trumpais sakiniais nusako savo norus. • Gali pasakyti trumpą eilėrašį, skaičiuotę. • Laisvai pavadina artimiausios aplinkos daiktus, reiškinius; • Žino rečiau naudojamų daiktų pavadinimus (žiūronai, grąžtas); • Žino tolimesnės aplinkos objektų pavadinimus (paštas, poliklinika, uostas, autobusų stotis); • Žino savo adresą, tėvų, senelių, dėdžių, tetų vardus; • Vartoja apibendrinančius žodžius ir gali išvardyti keletą tai grupei priklausančių objektų pavadinimus, pvz.: paukščiai —

	<p>varnos, žvirbliai, balandžiai;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žino keletą priešodžių; • Būdvardžiais apibūdina 2–3 objektų savybes. Atsako į klausimą „koks?“; • Savarankiškai kalbėdamas teisingai vartoja kai kuriuos vietą ir laiką apibūdinančius žodžius; • Savarankiškai kalbėdamas vartoja beasmenius įvardžius (tie, anie, šitie); • Kaitalioja žodį, pridėdamas priesagas (daina, dainelė, dainelytė); • Kalbėdamas apie artimą aplinką savarankiškai vienus žodžius keičia kitais (sinonimais); • Gali pasakyti priešingą savybę nusakantį žodį (antonimą); • Gali paaiškinti kai kurių kitą pažįstamų objektų pavadinimų reikšmę; • Žodžiu apibūdina dabarties, praeities ir ateities įvykius; • Vartoja būtajį ir busimajį laiką; • Paprastuose sakiniuose teisingai derina linksnį, giminę ir skaičių; • Gali suformuluoti klausimą „kodėl?“; • Į klausimus atsako trumpais, bet pilnais sakiniais; • Suaugusiojo aktyvinamas ir kontroliuojamas, gali papasakoti trumpą pasaką, filmuko siužetą; • Pasako vidutinio ilgumo rimuotą eilėrašį, skaičiuotę; • Atlieka iš eilės 3 paliepinimus; • Paprašius suranda daiktui ar paveikslėliui porą; • Vartoja nesudėtingus sudėtinius sakinius;
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Paprašius gali parodyti, kur viršus, kur apačia; • Vartoja neigiamas žodžių formas (nenoriu, negaliu); • Parodo, kas paveikslėliuose nesąmoninga (nelogiška); • Vartoja žodžius visoms giminėms pavadinti (senelis, sesuo, dėdė...); • Pasako trūkstantį paskutinį sakinio žodį; • Pasakoja žinomą pasaką be paveikslėlio; • Nurodo, kuris paveikslėlis nereikalingas, nepriklauso tai daiktų grupei. • Vartoja sąvokas „vienas, keletas, daug“. • Moka patarlių, mįslių. • Gali laipsniuoti (mažas, mažesnis, mažiausias). • Pasakoja paprastus juokelius (juokauja) • Pasakoja kasdieninius išgyvenimus. • Nurodo vietą ar judėjimo kryptį (priekyje, pirmyn..). • Atsako į klausimą („kodėl?“) su paaiškinimu. • Sukuria pasakojimą iš 3–5 sakinių. • Paaiškina žodžio prasmę, reikšmę. • Moka nusakyti priešingybes (pvz. antonimai – baltas–juodas). • Atsako į klausimą „kas atsitiks, jeigu...“. • Teisingai vartoja žodžius, „vakar, rytoj“. • Klausia naujų nežinomų žodžių reikšmes. • Moka atmintinai 4–5 eilėraščius. • Savarankiškai gali papasakoti neilgą pasaką. • Žino savo senelių gyvenamąsias vietas.
--	---

V. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vertinimas – tai nuolatinis informacijos apie vaiką, jo ugdymosi ypatumus bei daroma pažangą kaupimas, interpretavimas ir apibendrinimas. Vertinama: vaiko pasiekimai, jų pažanga ir ugdymo programos kokybė. Vertinimo metodai: vaiko stebėjimas, pokalbiai su vaiku natūralioje kasdieninėje veikloje, vaiko veiklos ir kūrybos produktų analizė, vaiko kalbos bei veiklos vaizdo įrašai, atskiros ugdymo srities tyrimai, klausimynai tėvams.

Vaiko ugdymo pasiekimų nustatymas, vykdomas remiantis ikimokyklinio vaiko raidos nuo 1,5-6 metų orientyrais. Vertinama 2 kartus metuose: rudenį, prasidedant mokslo metams ir pavasarį - gegužės mėn. pabaigoje.

Medžiaga apie lopšelinio amžiaus vaiko pasiekimus kaupiama „Vaiko dienoraštyje“, kuri rengiant auklėtojoms talkina tėvai. Pradėjusiam lankyti lopšelių-darželių vaikui pildomas adaptacijos lapas, kuriame auklėtojos pasižymi kaip vaikas elgėsi išsiskyręs su tėvais, kaip žaidė, valgė, miegojo.

Dienoraščiuose aprašomi vaikų pasiekimai, pažanga, vaiko elgesys lopšelyje, bendravimas su bendraamžiais. Dienoraščiai pildomi priklausomai nuo situacijos – adaptaciniu laikotarpiu kiekvieną dieną, vėliau – kartą per savaitę arba kartą per dvi savaites.

Medžiaga apie darželinuko pasiekimus kaupiama „Vaiko apraše“:

- ❖ Vaikų darbeliai;
- ❖ Nuotraukos;
- ❖ Vaiko stebėjimo aprašai;
- ❖ Specialistų komentarai.

Specialistai vertina vaiko pasiekimus pagal savo numatytus kriterijus. Vertinamų kompetencijų turinys: meninė, sveikatos, socialinės, pažinimo, komunikavimo. Ugdymo pasiekimų vertinimo vykdytojai ir dalyviai: visi pedagogai, tėvai, vadovai.

Atsiskaitymo formos:

- ❖ Parodos;
- ❖ Vaiko dalyvavimas renginiuose;
- ❖ Vaikų darbų parodėlės;
- ❖ Nuotraukų albumai;
- ❖ Susirašinėjimas su tėvais.

NAUDOTI ŠALTINIAI

1. Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas 2003-06-17 Nr. IX-1630;
2. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas 2003-07-09 Nr. 1015 „Dėl priešmokyklinio ugdymo standarto ir Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos programų ir išsilavinimo standartų I-IX klasėms tvirtinimo (žin. 2003, Nr. 77-3525);
3. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas 2005-04-18 Nr. ISAK-627 „Dėl ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo“ (žin. 2005, Nr. 52-1752);
4. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija – Knyga auklėtojai I I d. „Vėrinėlis“, Vilnius 1995;
5. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. Metodinės rekomendacijos Ikimokyklinio ugdymo programai rengti, Vilnius, 2006 m.
6. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003-07-04 nutarimas Nr. IX-1700 „Dėl Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatų“ (Žin., 2003, Nr. 71-3216).
7. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983;
8. Ankstyvojo ugdymo vadovas, sud. O. Monkevičienė, Vilnius: Minklės leidyba, 2001;
9. Ikimokyklinio ugdymo gairės. Programa pedagogams ir tėvams. Vilnius: Leidybos centras, 1993;
10. Vaikų darželių programa „Vėrinėlis“, Vilnius, 1993;

LITERATŪRA

1. Ališauskienė S., Gudon V., Mikulėnaitė L., Petrulytė J., Radzevičienė L. Ankstyvasis ugdymas: Dabartis ir perspektyvos. VŠĮ Šiaulių universiteto leidykla, 2003;
2. Gauthier Lousiane. Trečiojo tūkstantmečio vaikai. Vilnius, 2001;
3. Į vaiką orientuotas ugdymas nuo gimimo iki trijų metų, Gera pradžia, Vilnius: „Lietus“, 2001
4. Kasparienė B. (Sud.) Ugdymo proceso įvairovė. Patirtis, idėjos. 2004;
5. Monkevičienė O. Sud. Ankstyvojo ugdymo vadovas Vilnius: Minklės leidyba, 2001;

PROGRAMOS

1. Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2003;
2. Ankstyvojo ugdymo vadovas, sud. O. Monkevičienė, Vilnius: Minklės leidyba, 2001;
3. Ikimokyklinio ugdymo gairės. Programa pedagogams ir tėvams. Vilnius: Leidybos centras, 1993;
4. „Программа и методическая руководство «Радуга» Москва 1996“;
5. „Типовая программа Воспитания и обучения в д/с Министерство просвещения. Под редакцией Р.А. Курбачовой, И. Н. Поддьякова“ (Kaunas „Šviesa“ 1998 m.)